

10

SOBOTNA TEMA

sobota, 7. avgusta 2021 **DELO**
centralna@delo.si

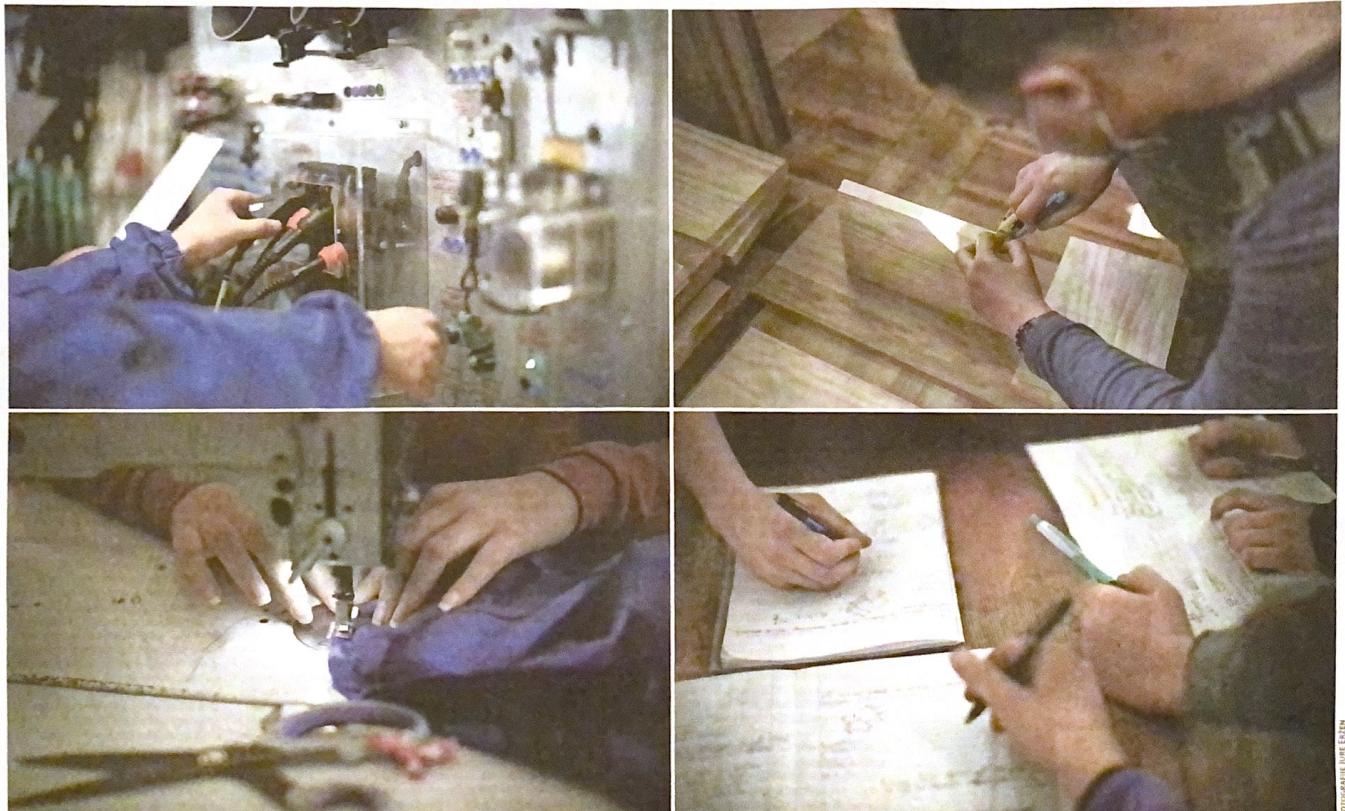

FOTO: ANDRIJ JUREK/EXEN

Število otrok s posebnimi potrebami z odločbo o usmeritvi iz leta v leto naraviča. Starši upravljeno opozarjajo na težave in pričakujejo ustvarjanje prilagoditev, zapisanih v odločbah. Ko ti otroci končajo šolanje, lahko tudi na fakulteti pa se zaposlijo na raziskovalni ali praktični del zaposlitve. Mnogi se v tem izkušajo izgubljajo. Po vsem trudu, ki so ga sami in njihovi starši vložili v šolanje, lahko ostanejo doma. Da je ta prehod lažji, v zadnjih nekaj letih deluje program Prehod mladih. Želijo si, da bi postal del sistemskih rešitev, saj so te več kot nujne.

ŠPRAH KURAT

Otrok s posebnimi potrebami je bolj v osnovnih šolah in tem šolskem letu 14.224 ali 7.45 odstotka, vrednjajočih skoraj 567. Nekateri nadaljujejo izobraževanje tudi na fakulteti. Po končanem šolanju je treba preiti na trg dela, ki pa instituta odločb z usmeritvijo in termina posebne potrebe ne pozna. Nekateri izmed teh mladih pridobiju status invalida. Kot odgovarja Lea Kováč z zavoda za zaposlovanje, se v posameznem letu »v program zaposlitvene rehabilitacije vključi približno 150 oseb, ki so v obdobju šolanja imale različne odločbe o potrebi dodatnih pomoči. Zaposlitve jih pridobi tretjina, za 20 odstotkov pa se vključuje konča z oceno nezaposljivosti. Kador govorimo o zaposlitvah, je treba poudariti, da

V prvi vrsti pa gre za te za dostojanstvo. Ko tako oseba dobi zaposlitev, je heroj! Obraz se razsvetli, drža se popravi. In je zgled drugim.

TATIANA DOLINŠEK,
direktorka družbe Racio

gre v večini primerov za zaposlovanje za dolončči čas kar pomeni, da se oseba večkrat znajde v naši evidenci in se tudi uvrsti vključi v omenjene programe.«

Dejti s posebnimi potrebami vedno več, opazijo tudi ravnotežni strategiji. Delodajalci večkrat niso pripravljeni na malo drugačne potrebnike, kar je vključuje druge sposobnosti, so morda počasnejši. A to še zdaleč ne pomenu, da niso konstrui. Verjamem pa, da pri današnji naravnosti in usmerjenosti podjetij v dobi nek večkrat ne vidijo, kaj lahko s temi mladimi dosežejo. Zato menim, da manjka del z delodajalcem, njih bi morali ozaveščati in iskati možno-

Vsak je primeren za neko delo, le najti ga je treba

Posebne potrebe V šolskem sistemu je za otroke z različnimi primanjkljaji poskrbljeno, trg dela pa je lahko trsi oreh

sti za te mlaide z prilagoditvami pri delu. Če bi imeli delodajalci vse informacije in pomor, bi se lažje odločali. Je pa treba delodajalcem tudi postizeno povedati, kaj lahko prilagujejo - prav ravnotežica celiske osnovne šole Lava Marija na Kolenku.

Pomoč pri prehodu

Kovačeva sicer opozarja, da vsi mladi, ki so imeli odločbo o usmeritvi, niso kar avtomatično invalidi. »Nekateri težave so razvojne narave in tudi izvenjeni z odraslečanjem. Tako je med zaposlenimi odraslimi, ki uspešno funkcionirajo tako v poklicnem kot družinskom življaju, veliko takšnih, ki so med šolanjem imeli različne odločbe. Obseg potrebe pomoči mora biti skrbno odmerjen, saj preveč pomor tistemu, ki je v resnicu ne potrebuje, lahko onemogoči razvoj potencialov in sposobnosti. Opozoriti velja tudi

Delodajalci večkrat niso pripravljeni na malo drugačne mladostnike, ki imajo druge sposobnosti, so morda počasnejši.

A to še zdaleč ne pomeni, da niso konstrui!

MARIJANA KOLENKO, ravnateljica celiske osnovne šole Lava

mi, na vpliv, pričakovanja in stresove staršev takšnih otrok, ki v času izobrazevanja, ki so pogoste ključni dejavnik pri odmerjanju potrebe podprtje. Projekt Prehod mladih je primer dobrih praks vzpostavljanja povezav s trgom dela že v fazu izobrazevanja.«

Pobudnik projekta Prehod mladih, ki ga koordinira združenje izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije, je bilo ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, razlagata Tatjana Dolinšek, ena od koordinatorjev projekta v direktorici družbe Racio, ki je eden od trinajstih partnerjev projekta po vsej državi. V projektu, ki so ga začeli januarja 2018, so most med izobrazevalnimi sistemom in trgom dela usmerjeni tudi na prav v oblasti prehodnih programov. Kot pravji Dolinšek, je to osmislilo tako z vidika otrok, mladostnika kot z vidika družbe. »Vemo, kolikoti ti otroci in njihove družine

mladih, bi bilo za državo zagotovo cenejše, da bi vrnali družbi, da sploh ne omrežje, da ne bi prepadele njihove sposobnosti, znanje, pa duša, vera, da se da, se potreben, da se zgodijo.«

Iskanje pomoci

V projektu pomagajo mlajšim od 29 let, ki imajo motnje na zavod za zaposlovanje, ki so vanci vključili že več kot 1700 mladih, na večjih je šolanje nadaljevalo, skupno 716. Posebej pozitivna je zgodbu fanti, ki so spremljali že od osmege razreda. Mama, katere im letos je od zgodnjega uspehoma končal prvi letnik srednje šole Kar je izjemno uspeh, saj se je srednje šole zelo bal. Že tri leta prej je namreč odštel: »Se tisoč do srednje šole. Tako zelo ga je skrbelo. Zdaj pa je bila z njim spremljiva iz tegi projekta pri urah prakse, kasneje tudi pri drugih predmetih. Za premago vanje stisk.«

Fantu so pa pomol prisrkihli gospo, ki je tudi sama prisla iz zaposlitvene rehabilitacije, torej je v preteklosti sama potrebovala pomoč, pozitivno zgodbo razlagala Dolinšek: »Se dodatno je se usposobljala za pomoč otroku z avtomobilom, zdaj bo v srednji šoli zapustiti prvi javni del, da delodajalcu ne bo vlogo tudi v delodajalcem. Čakata na nas še iskanje delodajalca, ki bo na pravilno sprejeti na delovno prakso, in naše spremljanje delovne prakse.« Njegova mama se zaveda omejitev. »Verjetno bi se vse dalo, če bi imel pri zaposlitvi nekega mentorja in spremljevalca. To je tudi cilj projekta. Mislim, da bi to moral biti nacionalni program. Da bi našli pot do teh mladih, ker jih je vedno več.«

Realnost na trgu dela

Vsako leto se po analizi na trgu dela vključuje več kot tisoč ljudi,

ki bi pri tem potrebovali dodatno pomoč. Tudi zato Dolinšekova pravi, da bi morali to področje urediti sistemsko: »Naš projekt je pilotni, v njem delamo z realnimi ljudmi, realnimi institucijami, ki so nis spoznali in ne obračajo na nas. Projekt Prehod mladih bi moral biti del dolgoročnih sistemskih rešitev.« Na ministerstvu za delo so odgovorili, da se težav zaradi manjše povezanosti med izobrazevalnim sistemom in trgom dela zavedajo, zato je bil projekt Prehod mladih tudi zasnovan. Dodali so, da so že predragli nadgradnjo in podaljšanje projekta v naslednji finančni perspektivi, potem pa bodo razmisljali naprej o sistemskih ukrepih.

Veliko invalidov ostaja dolgoročno brezposelnih. Konec julija je podatki o delovno neaktivnih 11.543 invalidov, od tega jih je bilo 9127 dolgoročno brezposelnih, večinoma gre za starejše delovne invalide brez izobraževanja počasnejših izobraževanj. Lea Kováč z zavoda za zaposlovanje dodaja, da se od uvedbe kvotnega sistema na leta zaposli do 3000 brezposelnih invalidov in da so mnogi delodajalci našli dobrega in zanesljivega delavca med tistimi, ki imajo status invalida. Na gospodarskih zbornicih so odgovorili, da podprajo enakopravno vključevanje mladih

Projekt Prehod mladih je primer dobre prakse vzpostavljanja povezav s trgom dela že v fazi izobrazevanja.

LEA KOVÁČ,
zavod za zaposlovanje

Število učencev s posebnimi potrebami v celotni populaciji

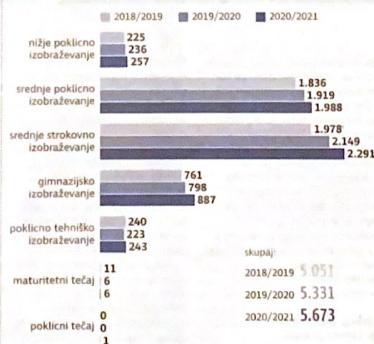
Registrirani brezposelnici invalidi

	VSI	DOLGOROČNO BREZPOSELNI
vojaški invalid	8	6
delovni invalid (II., III. kategorije)	8.543	6.664
kategoriziran mladostnik	393	292
invalidna oseba po ZZUZO*	207	159
invalidna oseba po ZZUZO**	2.363	1.988
invalid z ugotovljenim telesno okvaro	25	17
invalid po zakonu o družbenem varstvu telesno in duševno prizadetih	4	1
skupaj:	11.543	9.127

* zakon o usposabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb in zaposlovanju invalidov

** zakon o zaposlitveni rehabilitaciji

Število dijakov s posebnimi potrebami v celotni populaciji, glede na izobrazevalni program

skupaj:

2018/2019: 5.051

2019/2020: 5.331

2020/2021: 5.673

skupaj:

2018/2019: 5.051